

Hoe kan een schoolgebouw het Nieuwe Leren faciliteren?

Betekent het Nieuwe Leren het einde van het schoolgebouw? Rest hiervoor enkel nog de functie als sociale ontmoetingsplek? Leren kinderen straks hun tentamens thuis, in cafés of onder de zon in een park?

De vertrekken lopen naadloos in elkaar over.
Foto: Kees Willems

Tekst Theo van Oeffelt

Dat scholieren van het onderwijs gaan genieten in Seats2meet-achtige omgevingen, betwijfelen Twan van de Vijfeijken en Ruud Schook. Zij zijn verbonden aan het in Tilburg gevestigde OMO, dat zo'n 35 middelbare scholen in de regio Noord-Brabant bestuurt. Van de Vijfeijken, beleidsmedewerker huisvesting, en Schook,

projectmanager huisvesting, benadrukken dat het nog altijd gaat om kinderen. "Die kun je niet maar een dag per week naar school laten komen, en de overige dagen zelfstandig het onderwijs laten volgen." Het samen leren, met fysieke begeleiding van een docent, blijft voor hen vooralsnog voorop staan. "Maar wel met een groeiende mate

van zelfstandigheid," zegt Van de Vijfeijken. "Meer in groepsverband en meer gebruikmakend van de grote variëteit aan bronnen. Het internet natuurlijk, maar ook de openbare bibliotheek." "En", vult Schook aan, "zeker binnen het vmbo-onderwijs wordt de kennis gehaald bij de samenwerkende bedrijven." Beiden hechten met name aan

de multifunctionele kanten die het Nieuwe Leren biedt. Schook: “De device technologie, met de laptops, de smartphones en de iPads maakt het mogelijk overal, binnen en buiten een schoolgebouw, te werken aan een project of een tentamen voor te bereiden. Dat vergt een gebouw dat veel flexibeler moet kunnen worden ingedeeld, afhankelijk van de vraag van het onderwijs.” “Want het is de onderwijskundige visie, die de eisen aan het schoolgebouw stelt, en zal blijven stellen,” beklemtoont Van de Vijfeijken.

Grotere flexibiliteit

Dat stelt ook architect Marjolein Bosscher vast, samen met Jaap Nieskens (van SP Architecten) ontwerper van een van de OMO-scholen, het Sondervick College in Veldhoven. “Het Nieuwe Leren kan pas zijn beslag krijgen, wanneer daarvoor eerst een onderwijskundige visie op tafel ligt, vervolgens het gehele schoolteam daarin mee kan gaan, en pas dan kunnen de eisen worden geformuleerd ten aanzien van het gebouw.” Waarbij Bosscher als architect wel veel kansen ziet: “Was vroeger de regelmaat van klaslokalen dwingend, en kwam daarna de opdracht ook computerlokalen een plek te geven, het Nieuwe Leren maakt een grotere flexibiliteit mogelijk, vergt meer diversiteit aan concentratieruimten, variërend van pauzeplekken en stilteruimten, tot aan projectruimten en instructieruimten. Dat vergroot de duurzaamheid van een schoolgebouw, want het kan langere tijd beantwoorden aan nieuwe onderwijsvormen.”

Zelf kennis op doen

Hoezeer een nieuwe onderwijsvisie tot een geheel nieuwe schoolgebouwworm kan leiden en het Nieuwe Leren kan visualiseren, bewijst basisschool de Wittering.nl in Rosmalen. Hier geen klaslokalen, gevuld met leerlingen van dezelfde leeftijd. De Wittering.nl kent vier units: een voor kinderen van 0 tot 4 jaar, een voor 4 tot 6 jaar, een voor 6 tot 9 jarigen en een voor kinderen van 9 tot 12 jaar. Elke unit bestaat uit een groep van ongeveer honderd leerlingen, die zijn verdeeld in kleinere pedagogische eenheden of basisgroepen. “Kinderen leren

De pauzeplek in het Havo/Vwo-gebouw van het Sondervick College. Een eigen stek met eigen dynamiek van de leerlingen.
Foto: Norbert van Onna

meer, wanneer ze ook in de gelegenheid zijn om zelf kennis te construeren, dus zelf ervaring en vaardigheden op te doen,” licht directeur Ton van Rijn toe. “Een kind leert beter door het mee te maken, door het te zien en te voelen, dus door de zintuigen optimaal te benutten. Kinderen maken een eigen ontwikkeling door. Daarvoor bieden we hen de ruimte en richten ons op de individuele mogelijkheden. Als kinderen alleen leren omdat ‘het moet’, stoppen zij daarmee zo gauw dat niet meer hoeft. Maar wanneer je kinderen uitdaagt, hun leeromgeving zo inricht dat ze enthousiast worden, dan zullen ze meer willen weten, uitproberen en onderzoeken.” “Het Nieuwe Leren,” definieert Van Rijn, “is de zelfverantwoordelijkheid van de jeugd.” Dat bewijst de tienjarige Merlijn, die een rekenblad uit de printer haalt. “Ik wil deze week meer doen aan rekenen,” stelt hij zelfbewust.

Puzzelen met vierkante meters

Architect Kees Willems was vanaf het allereerste begin, bij de allereerste ideevorming over het onderwijsconcept, betrokken: “We hebben vier jaar lang aan de voorbereiding besteed”. Willems noemt het een spel, waarbij Ton van Rijn, daarbij bijgestaan door het KPC, ideeën formuleerde, die hij vervolgens toetste op haalbaarheid. “Bijvoorbeeld de wens naar een volledig open school, zonder

klaslokalen. Hoe creëer je daarin de looplijnen, hoe temper je de geluidsoverlast? Het inspirerende van deze opgave was dat je niet moet puzzelen met vierkante meters, maar dat je betekenis kunt gaan geven aan de ruimte. Dat je groeperingen logisch gaat maken, dat je de schaal en de sfeer van het kind gaat opzoeken. Als architect kun je net zo vraaggericht gaan werken, gericht op de behoeften van de leerlingen, als de docenten.” Hij sluit aan bij de constatering van Marjolein Bosscher: “Het Nieuwe Leren kan tot inventievere schoolgebouwen leiden, wat ten goede komt aan hun duurzaamheid.”

BNA Onderzoek

BNA Onderzoek bundelt de studie- en onderzoeksactiviteiten van de Bond van Nederlandse Architecten. BNA Onderzoek is een platform voor verdieping en collegiale kennisuitwisseling van alle BNA-leden, waar verschillende expertises worden samengebracht en kruisbestuiving mogelijk wordt gemaakt. De redactieraad, verantwoordelijk voor de Schooldomeinrubriek Architectuur, wordt gevormd door Kees Willems, Marjolein Bosscher, Michaela Stegerwald, Michiel Snelder, Carla Roos, Theo van Oeffelt en Jutta Hinterleitner. Meer informatie: www.bna-onderzoek.nl.